

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

6. februar 2020

Høringsvar til forslag om gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighetsforvaltning og om åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 30 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Generelt

Det vises til Kulturdepartements høringsbrev av 6. desember 2019, ref. 19/6342-, med høringsnotat om gjennomføring av EUs direktiv om kollektiv rettighetsforvaltning (2014/26/EU) og åndsverklovens rekkevidde for nærstående rettigheter.

Av Kunstnernettverkets 19 organisasjoner er 18 medlemmer i Norwaco og 11 medlemmer i Kopinor. Forskjellen skyldes nesten utelukkende at Norwaco også forvalter utøvende kunstneres rettigheter, noe Kopinor ikke gjør. I dette høringssvaret retter vi derfor i hovedsak oppmerksomheten mot den rettighetsforvaltningen som forstås av Kopinor og Norwaco. Men medlemmer i nettverkets organisasjoner har også tilknytninger til TONO, Gramo og BONO, ved individuelle medlemskap.

Forslaget til gjennomføring av direktivet berører ikke bare virksomheten til de kollektive forvaltningsorganisasjonene, men også deler av virksomheten til Kopinors og Norwacos mange medlemsorganisasjoner, og samspillet mellom medlemsorganisasjonene og forvaltningsorganisasjonen. Her er det mange forhold som fortjener grundige overveielser, og Kunstnernettverket finner det derfor svært uheldig at forslaget er blitt sendt ut med en forkortet høringsfrist. Til overmål løp denne gjennom julehøytiden.

Direktivet er sterkt preget av man ved utformingen av det i liten grad har evnet å tenke utover kollektiv forvaltning på grunnlag av individuelt inngåtte forvaltningsavtaler, og da i et landskap hvor det lar seg gjøre å fremskaffe noenlunde detaljert informasjon om den faktiske bruken av rettighetene. Direktivet er derfor lite tilpasset viktige særtrekk ved norsk og nordisk tradisjon, hvor det finner sted omfattende forvaltning gjennom paraplyorganisasjoner som klarer masseutnyttelse av verk med støtte i åndsverklovens bestemmelser om avtalelisens.

Begrepsbruken i direktivet, lovforslaget og høringsnotatet kan lett etterlate inntrykk av at det er noe suspekt ved å tildele vederlagsmidler som stipend. Grunntanken synes å være at stipend innebærer at det tas

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

NORSKE BILLEDKUNSTNERE | NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE | FORBUNDET FRIE FOTOGRAFER | GRAFILL | NORSKE BARNE- OG UNGDOMSBOKFORFATTERE
DEN NORSKE FORFATTERFORENING | NORSKE DRAMATIKERES FORBUND | NORSK OVERSETTERFORENING | NORSK FAGLITTERÆR FORFATTER- OG OVERSETTERFORENING | GRAMART
MUSIKERNES FELLESORGANISASJON | NORSK KOMPONISTFORENING | NOPA - NORSK FORENING FOR KOMPONISTER OG TEKSTFORFATTERE | NORSK SKUESPILLERFORBUND
NORSK SCENEINSTRUKTØRFORENING | NORSKE DANSEKUNSTNERE | NORSK FILMFORBUND | NORSKE FILMREGISSØRER | NAVIO- NORSK AUDIOVISUELL OVERSETTERFORENING

individuelle vederlagsmidler fra noen man kjenner identiteten til, for i stedet å bruke midlene til kollektive formål. Da er det to forhold som er oversett. For det første at store andeler av Kopinors og Norwacos vederlagsinntekter kommer fra områder hvor det er utfordrende nok å forsøke å identifisere hvilke rettighetshavergrupper som bør tilkomme visse andeler av midlene. For det andre at stipend er en velprøvd og kostnads-effektiv metode for å tildele midler til individer som i alle fall tilhører den aktuelle rettighetshavergruppen, når det ikke foreligger slik tilstrekkelig informasjon om den faktiske bruken at vederlag bør fordeles individuelt.

Kunstnernettverket vil uttrykke stor tillit til de norske kollektive forvaltningsorganisasjonenes virksomhet, slik denne er utviklet over lang tid og med solid forankring i beslutninger fattet av organer sammensatt av representanter for rettighetshaverne selv.

Kunstnernettverket opplever at også departementet i stor grad har tillit til de norske kollektive forvaltningsorganisasjonene. Vi oppfordrer derfor departementet til å utnytte handlingsrommet i direktivet til å verne om de robuste ordningene som er etablert med forankring i den norske åndsverkloven, og ikke pålegge medlemsorganisasjoner plikter etter loven i større grad enn direktivet krever, jf. våre kommentarer til § 2 nedenfor.

Vi vil også fremheve at det er forvaltningsorganisasjonenes medlemsorganisasjoner som kjenner sin rettighetshavergruppe best og derfor også er best rustet, gjennom sine egne åpne og demokratiske prosesser, til å fatte beslutninger om hvordan det som i utgangspunktet er ikke-individualiserte vederlagsmidler, best kan fordeles innenfor den aktuelle rettighetshavergruppen. Noen organisasjoner har funnet å kunne individualisere på bakgrunn av analogier eller sammenligninger med andre områder, andre har ikke. Den store variasjonsbredden mellom de ulike rettighetshavergruppene tilsier at det bevares et tydelig handlingsrom for ulik praksis, også i fortsettelsen.

Kunstnernettverket finner det ikke formålstjenlig å gi like detaljerte kommentarer til høringsnotatet som forvaltningsorganisasjonene selv vil komme med. Vi nøyer oss med å kommentere noen sentrale spørsmål og viser for øvrig til høringsuttalelsene fra Kopinor og Norwaco. Kunstnernettverkets organisasjoner vil avgi egne høringssvar i den utstrekning de finner det formålstjenlig.

Vi støtter at direktivet gjennomføres ved at det gis en egen lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. og at de detaljerte kravene til de såkalte åpenhetsrapportene gis i forskrift til denne.

§ 1 Lovens formål

Kunstnernettverket anser at en egen formålsbestemmelse er nødvendig. Slik den er foreslått utformet, er den dessuten minst like egnet til å forvirre som å veilede.

§ 2 Lovens virkeområde

§ 2 femte ledd fastslår at bestemmelsene i kapittel 5, § 24 tredje ledd og § 30 også skal gjelde for medlemsorganisasjonene til en kollektiv forvaltningsorganisasjon, hvis denne «har besluttet at medlemsorganisasjonen skal fordele vederlag». § 2 sjettede ledd fastslår tilsvarende hva angår § 34.

Etter det vi kan se, går lovforslaget her lenger enn direktivet krever, uten at det gis noen begrunnelse utover at det vises til den danske gjennomføringsloven. Konsekvensene av lovforslaget er på dette punktet potensielt store for mange rettighetshaverorganisasjoner, og problemstillingene burde vært utredet nærmere.

Henvisningene i § 2 femte ledd spiller uansett ikke godt på lag med § 20 tredje ledd. Sistnevnte er overflødig dersom § 2 femte ledd fortsatt skal henvise til hele kapittel 5. Lovutkastet bør dessuten gjøres tydeligere når det gjelder hvor grensene skal trekkes mellom en forvaltningsorganisasjon og dens medlemsorganisasjoner, hva gjelder oppgaver omfattet av loven og ansvar for utførelsen av disse.

§ 20 Fordeling

Kopinor og Norwaco fordeler hovedparten av de kollektivt innkrevde vederlagene til rettighetshavergrupper og utbetaler gruppenes vederlagsandeler til de relevante medlemsorganisasjonene. Vederlagsmidlene fordeles

på bakgrunn av innhentede statistiske opplysninger om bruk av de forvaltede rettighetene, og i henhold til fordelingsnøkler som er fremforhandlet mellom organisasjonene, eller fastsatt i samsvar med forvaltningsorganisasjonenes interne tvisteløsningsmekanismer, i ytterst fall ved voldgift.

Rettighetshavergruppens vederlagsandeler fordeles så videre av medlemsorganisasjonene i samsvar med de vedtakene som fattes av disses representative organer. Det er stor variasjonsbredde hva angår de mulighetene medlemsorganisasjonene har for å fordele vederlagsmidlene i henhold til idealet om individuell fordeling. Ofte vil det hverken foreligge, eller innenfor en forsvarlig praktisk og økonomisk ramme overhodet la seg fremskaffe, pålitelige opplysninger om den faktiske utnyttelsen av de individuelle rettighetene. Løsningen for mange organisasjoner blir da å fordele vederlagsmidler ved stipendtildelinger, hvor både organiserte og uorganiserte stilles likt.

Kunstnernetverket legger til grunn at hverken direktivet eller loven er til hinder for slik anvendelse av vederlagsmidlene. Imidlertid vil vi peke på at ni-månedersfristen, beregnet fra utløpet av det regnskapsåret som de aktuelle vederlagsmidlene ble innkrevd, kan innebære en betydelig utfordring når det skal foretas en forsvarlig fordeling både hos den kollektive forvaltningsorganisasjonen og hos medlemsorganisasjonene. Vi legger derfor til grunn at sikkerhetsventilen «saklig grunn» vil kunne omfatte slike forhold.

Forslaget til endring i åndsverkloven § 63

Kunstnernetverket vil gå inn for alternativ I, hvoretter organisasjoner må være godkjent for at avtaler de inngår, skal utløse avtalelisensvirkninger. Dette sikrer forutberegnelighet for avtalepartene og vil generelt bidra til bedre orden og oversikt.

Forslaget til endringer i patentstyrelova

Hvorvidt Patentstyret er det beste valget med hensyn til å ivareta godkjennelsesoppgaver i henhold til åndsverkloven og drive tilsyn i henhold til den nye loven om kollektiv rettighetsforvaltning, har vi ikke bastante oppfatninger om. Vi vil imidlertid understreke nødvendigheten av at det avsettes tilstrekkelige ressurser til å sikre en effektiv saksbehandling.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget Kunstnernetverket

Anders Hovind – nestleder Creo – forbundet for kunst og kultur
 Hanne Øverland – styreleder Norske kunsthåndverkere
 Monica Boracco – forbundsleder Norske dramatikers forbund
 Knut Alfsen – forbundsleder Norsk Skuespillerforbund
 Marianne Kleven – forbundsleder i Norske Filmregissører